

Hauser Miska

Irtta: Vasváry Ödön

1954

A nevével mindig baj van, amikor nyomtatás alá kerül. A szedők azt hiszik, hogy Miksáról van szó és úgy szedik, holott ő maga mindig Miskának írta magát és életrajzaiban is így szerepel, annyira, hogy ma sem tudom, csakugyan Mihály vagy Miska volt-e az igazi neve.

Nagy magyar hegedűművész volt a maga idejében, az első egyike, akik dicsőséget szereztek a magyar névnek az Egyesült Államokban. 1822-ben született és 1887-ben halt meg, nem is Amerikában, hanem a szülővárosában, Pozsonyban s így nem csoda, ha már régen elfelejtette mindenki.

A napokban meglepetés ért. A "Symphonette" rádió programon egyszer csak bejelentik, hogy Hauser: Hungarian Symphony-ját fogják játszani. Először történt meg velem, hogy Hauser kompozíciót hallottam. A munka nagyon tetszetős, magyaros, sok helyen cigányos cifrázással gazdag, lassu és gyors melódiák váltakoznak benne. Rokona a Hubay féle "Hejre Katinak", de nem olyan briliáns, bár kétségtelen, hogy eljátszására csakis igazi ~~szólaművészek~~ virtuózoknak szabad vállalkozni. A felejthetetlen Reményi Ede játszhatott így, aki a maga cigányosan magyar temperamentumát képtelen volt elrejtteni még valóban klasszikus művek játszásánál is, ami miatt jó barátjaival, Liszttel és Brahmszal nem egy összeütközése volt.

Jó volt hallgatni ennek a messzi magyar amerikai multból visszajáró melódia csomót. Ime, az igazi művészek nem halnak meg soha. Amíg műveiket előveszik, élnek.

Ki volt ez a Hauser Miska? Pozsonyban született, Bécsben tanult, ahol már 15 éves korában művész számba ment. Iskoláit elvégezve, egy csomó német-országi város zenekaraiban játszott s alig volt 18 éves, már beutazta Németország mellett Svédországot, Norvégiát, sőt Oroszországnak egy részét is. 1850-ben, tehát ugyanakkor, amikor Reményi Ede, átjött az Egyesült Államokba. Hét vagy nyolc évvel volt idősebb Reményinél. Végigutazta Amerikát, eljutott Californiába, ahol találkozott a nagy Haraszthy Ágostonnal, gróf Wass Sámuellel, akik akkor Uncle Sam részére aranypénzeket vertek. "Máris gazdag emberek, pedig nem régen jöttek Amerikába"-írja egyik 1853-ban kelt levelében.

Innen Ausztráliába ment át, majd 1860-ban visszakerült Európába ahol Victor Emmánuel király és a török szultán előtt is játszott. ~~1878~~ 1878-ban, 56 éves korában visszavonult, Pozs nyban telepedett le és ott is halt meg kilenc év múlva.

Bár utalást nem igen találtam rá, Hauser és Reményi bizonyosan jól ismerték egymást, hiszen mindketten Bécsben tanultak, ugyanabban az iskolában, mindkettőnek tanító mestere az akkori idők legnagyobb hegedűpedagógusa, Böhm volt, aki Joachimot is, a minden idők legnagyobb hegedűtanítóját is oktatta.

A két magyar hegedűvirtuóz ~~ma~~ egyszerre jött Amerikába. Reményinek forró volt a föld a talpa alatt, mert aktív részt vett a magyar szabadságharcban, honvédhadnaggyá kinevezett mint Görgey Arthur fővezér hegedűse, akinek tehát menekülnie kellett. Hausernek nem volt része a magyar küzdelemben. Nem lehetetlen, hogy az Amerikába menést is együtt beszélték meg, mert ha nem is ugyanazon a hajón, de mindketten 1850 januárjában érkeztek az Egyesült Államokba.

Hauser, épen úgy mint Reményi, rendkívüli népszerűsége tett, ahol szert szokatlanul tüzes, magyar előadásmódja és igazi virtuóztatása révén. Egy névtelen kritikus például így írt róla a springfieldi, Mass. "Republican" című lapban, 1851 szeptember 9-én:

"Ami pedig a különös megjelenésü, állig begombolt Hauser Miskát illeti, a melódiákank ezt a csodálatos mesterét, a "Nyár ubolsó rózsájának" illata szűrődik be az ablakon, ahogy ezket írjuk és áldjuk Hauser Miskát ezette és azt a csodálatos hegedűt, amelyből kihozta ezt a dallamot..."

Afrikában valószínűleg sohasem járt, de azért nagy élvezettel mesélte el baráti körben, hogy hogyan ismerkedett meg az egyik benszülött királynővel. Három napig bolyongtam étlen szomjan az afrikai sivatagban, amikor egyszerre vadul ordító bennszülöttek serege vett körül, "így kezdte a históriát. Veszét érezve, mentő gondolata támadt. Elkezdett hegedülni, de a legnagyobb mesterek műveinek sem volt semmi hatása a vadakra. Végre, amikor már mindenből kifogyott, legkedvesebb virtuóz darabját, a "Madár caprice"-ot zendítette rá, mire a vadak vezére elordítja magát: "Nini, hiszen ez ~~Hauser~~ Hauser Miska!" Lett persze nagy öröm, rögtön a királynő elé vitték, aki aztán alig akarta elbocsátani. Hauser Miska állítólag komoly elvárta, hogy ezt el is higgyék neki.